

# TÜRKİSTÂN

TÜRKİSTÂN-AMERİKÂN CAMİYATİNİN  
BÜLLETENİ

1. yil Sân: 1  
İyun (Haziran) 1973

Adres:  
P.O. Box 1148  
Grand Central Station  
New York, N.Y. 10017

Avliyâlar sarvari ol Şâh-i Türkistân emiş,  
Yer yüzini nurlı tutqan mâh-i Türkistân emiş;  
Aytayin anıng suyınınng vasfıdın bir şammaiy,  
Âb-i Zamzam kim deyürlar câh-i Türkistân emiş.

Şaybâniy Xân  
(1451-1510)

Türkistân eki dünya esigi ğoy,  
Türkistân Er Türktün besigi ğoy,  
Tamaşa Türkistânday cerde tugan  
Türktün Tanrı bergen nesibi ğoy.

Mağcan Cumabay-uullı  
(1896-1945?)

## BÜLLETENNING ÇIQRILILIŞI HAQINDA BİR-İKKİ SÖZ

Amerika Qoşma Ştatlarıda taşkil tâpgan Türkistân-  
Amerikan Camiyati, bu mamlakatdagi Türkistân camâatqi-  
ligi manfaatiga qaratilgan bir bülleten çiqarışnı lâzım  
tâpdı. Bülletenning bu sanıdan bâşlab, Türkistânlılar-  
ning kündalik hayâtiga dâir ictimâiy, madaniy va tarbi-  
yaviy mavzu'larda aziz oquvçılarımızga xabarlar bildirip  
turamız. Şu bilan birga, bu taşabbüsni muvaffaqiyatli  
davâm etdiriş uçun bütün Türkistânlılarning yaqından yârdam  
berişlerini soraymız.

Tahrir Hay'ati



## X A B A R L A R

29 April 1973 CAMİYAT SAYLAVI: Türkistân-Amerikan Camiyatining umumiy maclisi  
"International House," New York-da bolıb, Camiyat va Taftiş Kamisiyasi  
raislarining hesâbatını tinglagandan song saylavga ötildi. Raislik  
vâzifasiga Osman Mamur, Şarâfcân Alibek va Hakimcân Öztürk-larning  
nâmzâdları qoyıldı. Yaşirin saylav naticasida Şarâfcân Alibek  
köpçilik âvâz bilan raislikga saylandı. Şu maclisda aksariyat âvâz  
bilan rais muâviniga Hakimcân Öztürk va idâra hay'atiga Abdurrahmân  
Donuk, Murat Çimkentli, Şarif Parsu, Abdullah Güngör va Timur Kocaoglu-  
ları saylandılar. Taftiş kamisiyasida esa, eski a'zâlar öziça qalıb,  
faqat Osman Mamur ornıga Enver Bek kiritildi.

13 May 1973 ÂNALAR KÜNİ: Camiyatimiz Ânalar Künini "International House," New York-  
da köp yaxşı bir marâsim bilan ötkazdı. Bu kün münâsabati bilan âna,  
farzand, âila va Türkistânga dâir şe'rlar oqıldı; sohbetlar qilındı;  
muzika tinglanib oynlar oynaldı, va bâlalar ânalarıga hadiyalar  
bergandan song, bu maclisga qâtnaşganlarning ârzusı bilan Sayfura  
Taşkent xânımga "1973-Yılning Ânası" deb nâm berildi (Ânalar Küni  
haqında 3-betga qarang).

(Xabarlarning davâmı 2-betda)

Kündör öttü şattıktay carkıldagan,  
Kündör öttü caştıktay tartınbagan.

Kündör kelet, cıldızday canıp kelet,  
Cılaacınday şingır ün salıp kelet.





X A B A R L A R (Bâşl 1-betda)

- 19 May 1973 TOY: Zahit Çağatay bilan Hamida Fedaning üy-laniş-toy marâsimi Bonton, New Jersey-da bolib ötdi. Bu toygâ köpçilik Türkistânlılar öz âilalari bilan qatnaşib, yaxşı vaqtçâğlık ötkazdilar. Ularga baxt tilaymiz.
- 27 May 1973 TOY: Zühraxân bilan Azizbek New York-da üylandilar. Ularga baxt tilaymiz.
- 27 May 1973 ŞİFALAR TİLAYMİZ: Mehmet Cân kasalxânada amaliyât etilib üyiga qaytdi. Biz unga şifâlar va âilasi bilan birgâ kelacak hayâtı uçun baxtlar tilaymiz.
- 28 May 1973 ARMİYADAN QAYTDI: Vatandâşımız Lutfulla Umarning oğlı Latifcân Amerikan Armiyasida bolib, öz vâzifasini adâ etib qaytdi.
- 29 May 1973 TÜRKİSTÂN ÜY FONDI: Camiyat huzırıda tüzülgen Üy Fondu Kamisiyasining bergan axbârâtıgâ qaraganda, bugüngâça ottızikki vatandâşımız öz hissalarini berganlar. Qalğan vatandâşlarımızdan öz hissalarini mümkün qadar tezrâq berişlarini Kamisiya qaytadan eslatib ötmakdadir.
- 2 İyun 1973 ĞAYRAT DAVÂM ETADI: Songı âlingan ma'lumâtlargâ qaraganda, Türkistân Qulubi a'zâlarından Sadık Aldas, Murat Cengiz, Murat Çimkentli, Corabay Alioglu, M. Sabit Okuyan, Cora Akbar, Jergis Eralie, Kontugan Basil-lar "Türkistân Üy Fondu"ga pul tölâganlar. Bular qoşılıb, "Türkistân Üy Fondu"ga pul tölâganlarning sânlı 40-gâ yetib keldi.



T Ü R K İ S T Â N



Türkistân, köp uruğlı Türklarni östirib yetkizgan Türklarning âna yurtidir. U, özining köhna madaniy bây tarixigâ ega bolışı bilan taraqqiyât âlamida öz hissasini körkam körsatgan. Türkistân özida büyük laşkarbâşl Amir Temur, adib, adabiyât-şinâs, davlat arbâblı Alişer Navâiy, ilm-ahli ustâzı Uluğ-Bek, va Rudaki, Magdumqulı, Âbây, Muqimiy kabi şâir va adiblarni puxtalab tayyârladı.

Bugüngi Türkistânning cuğrâfiy tutgan ornı, ğarbdan-Kaspiy Dengiz va Orâl dar-yâsı; Şarqdan-Tyânşân va Altây tâğları; Şimâldan-Sibirya; Canubdan esa Erân, Afğânis-tân, Pâkistân mamlakatlari bilan çegaralanadi. Türkistân qışlâq-xocalıq, çârvâcilik, yer âstı-üstı va suv bâylıgları bilan fahrlanadi. Türkistânda paxta, ğalla, meva, zabzavât kabi qışlâq-xocalıq mahsulâtlarının köp türlari bilan maşhurdir. Bu mu'tabar ülkamız hisâbsız mineral bâylıgıgâ egadir. Qarağanda, Farğâna Vâdisi kömir manba-ları bilan maşhur. Emba, Kaspiy Dengizning şimâliy sâhili, Farğâna Vâdisi neft bâylıgı va unıng sıfâtı bilan yuğârı bahalanadir. Mamlakatning türlü pucmâqlarında qorğâşın, ruh, kümiş, âltın, temir, mis, qalay, uranium kabi maddalarning maqdari çegasizdir.

Türkistânning ğarbiy qısmı, Rusya hâkimiyatıdağl Sovyetlar İttifâqı içida bolib, Qazağistân, Qırğızistân, Özbekistân, Tâcikistân va Türkmenistân namları bilan beş cumhuriyatgâ bölینگandır. Şarqiy Türkistân esa, Xıtây astıdadir.

Türkistân ahâlisi va maydânı (Songı statistik ma'lumâtlargâ asâslangandır):

	Ahâli	Km <sup>2</sup>
QAZAĞİSTÂN.....	13.592.000	2.717.300
Qırğızistân.....	3.110.000	198.500
ÖZBEKİSTÂN.....	12.731.000	447.400
Tâcikistân.....	3.149.000	143.100
TÜRKMENİSTÂN.....	2.328.000	488.100
(Şarqiy Türkistân).	10.012.330	660.977
TÜRKİSTÂN.....	43.910.000	4.655.377





Â N A !

Payğambarlar beşigini bedâr tebratgan sen âna,  
Âğşida Bâbirni kamâlatga yetkizgan sen âna,  
Alişerga alla aytib uxlatgan sen âna,  
Mehri bahârıda elni yaşnatgan sen âna.



BEN ANNEYİM

Ben anneyim,  
Seni bir hücreden yaşamaya lâyük  
Bir canlı haline getiren benim.  
Seni aylarca kanımla,  
Kendi özümle besleyen benim.  
Senin gelişmeni, canlanmanı,  
İçimde ağırlığını okşaya okşaya,  
Seve seve taşıyan yine benim.

Ben anneyim,  
Ben Allahın en büyük lutfuna  
Lâyik görülmüşüm. Ben bereketim:  
Benden insan doğuyor.  
Ben yeryüzünde iyi, güzel, kötü  
Ve çirkin her şeyin mesuliyetini  
taşıyorum.

Ben insanlığın başı ve sonuyum.  
Ben hayata şekil veren sanatkâрім,  
Ben kudret ve kuvvetim,  
Ben yeryüzünde Cennet ve Cehennemim.  
Ben istersem dostluk, kardeşlik,  
Sevgi, saygıyla büyütürüm;  
İstersem kinle, düşmanlıkla içini  
doldururum.

Ben dünyaya nizam veren irâdeyim,  
Çünkü ben anneyim.  
Ben sabırlı ve tahammüllüyüm,  
Ben hem yumşak hem serttim.  
Cesur olmayı nasıl ben öğrettimse,  
Allahdan korkmayı da sana ben  
öğrettim.

Sen benim güzel günlerim,  
Geçen ömrümsün.  
Sen benim bütün hatıralarımsın.  
Sen ak saçlarım, buruşuk tenim,  
Kaybolan güzelliğim, neşem,  
Üzüntülerim karşılığı kazandığım  
Varlıksın.

Ben anneyim, her zaman  
Ve son nefesimde: "Sütüm ve hakkım  
Helâl olsun sana yavrum!" derim.

SEMİHA ALİBEK



Yetti farzandni tarbiyalab, oqutib östirgan âna  
Sayfura Taşkent öz sözında: "Menga bergan bu ünvâningiz  
uçun yurakdan taşakkürlarimni bildiriş bilan birga şunu  
aytib ötay; avvalâ mendan büyük va menga nisbatan köprâq  
bâla yetkizgan hürmatli ânalarımız bolsa da, bu maclisga  
kelmaganlari sababli menga bu ünvânı berdingiz. Şu  
münâsabat bilan, har ânaning bâlalarını diniy va öz urfu-  
âdatlarimiz boyınça tarbiyalab yetkizişini ta'kidlab  
ötmakçiman." dedi.



CÂN ENE (Türkmen qoşığı)

Köşeging men, ak süt berding  
Lâlelâpçik, cân ene  
Gicelerni hupbat görđing  
Hüvdilâpçik, cân ene.

Yaşlıgımda bagrım daglap  
Kayda gitding, cân ene  
Izıngda men zarın aglap  
Bozlap galdım, cân ene.

Hemme zading başlangıcı  
Sen ezizim, cân ene  
Ene toprak döküp ganın  
Emge berdi, cân ene.

Tâzeden men caga bolsam  
İnsem dünyâ, cân ene  
Didârıngı birçe görsem  
Yok armanım, cân ene.



ANA DENEN SÖZ...

Yeryüzünün her köşesinde, her renkte,  
her dilde her anne bir destândır. İnsanlar  
arasındaki bağların tümü çözülse de, bir  
tanesi kalacaktır: o da anneninki!

Ana... Dünyada bundan daha anlamlı,  
bundan daha yakın, daha sıcak bir sözcük bu-  
labilir misiniz? Çolpan annesi için; "Anne-  
min bir tek sözü, beni bütün felsefî diller-  
den daha ikna edici kudrette idi." demiştir.  
Atatürk'e "Okuduğunuz en büyük kitap hangisi-  
dir?" diye sorduklarında, "Annem!" cevabını  
vermiş.

Her karış kanı dedelerimizin kanıyla  
yoğrulmuş, canımızı, kanımızı her an fedâya  
hazır olduğumuz vatanımıza ANA VATAN deyiş-  
mizin nedeni, anamıza olan bağlılığımızdan  
değil midir?

Kurân-ı Kerim'de; "Kul hakkı, Tanrı  
hakkından; ana hakkı ise bütün kul hakların-  
dan da üstündür." deniliyor.

YILDIZ KOYAŞ



Z A H İ R İ D D İ N M U H A M M A D  
B Â B İ R

Zahiriddin Muhammad Bâbir, atâqli davlat arbâbı, sarkarda va şu bilan birga, iste'dâdli şâir, adib, dânişmand tarixçi, âlim va tarcimân-dir. Özining qarama-qarşilikli, murakkab va qisqa hayâtida (1483-1530) ançagina asarlar yaratgan Bâbir, Türkistân klassik adabiyâtining dâhiy namâyandolari arasında yer âladı.



Bâbir inqirâzga yüz tutgan Temuriylar davlatini saqlab qalış va müstahkamlaş, Orta Âsiyâda markazlaşkan yirik davlat vucudga keltiriş uçun uzâq va qattıq küraş âlib bârdı. Bırâq tarixiy şarâit bunga imkân bermadi. Şaybâniy Xândan qattıq şikast yegan Bâbir Afgânistânga qarab yol âldı. U Afgânistânni, keyinçalik esa Hindistânni egallab âldi va katta imperiyani vucudga keltirdi.

Bâbirning hâzirgaça ilm xazinasiga kelib qoşılğan asarlari: unça toliq bolmagan bir Devâni, İslâm dini asâslarini bayân etüvçi "Mubayyin" nâmlı şe'riy risâlesi, "Vâlidıya" atalğan tasavvufga âid bir kitâbçaning nazm bilan tarcimasi, Bâbir ixtirâ etgan va "Xatti Bâbiriy" nâmi bilan maşhur bolgan alfba cadvali hamda bu sândan e'tibâran naşr etmâqqa bâşlaganimiz "Bâbirnâma" asaridan ibâratdir.

Bâbirdan qalğan icâdiy merâsning eng mühim va eng yirigi Orta Asiyâ, Afgânistân, Hindistân va Erân xalqlari tarihi, geografiyasiga âid cuda nâdir va qımmatli ma'lumâtlarnı öz içiga âlğan va oşa davr Türkistân klassik adabiyâti va adabiy tilining yârqın namunasi bolğan "Bâbirnâma" asaridir; va bu asar cahân madaniyatining nâdir yâdgârlıklaridan biri dep hisâblanadi.

# Bâbirnâma ①

Tengri taâlâning inâyati bilan va Hazrati-ân-Sarvar-i kâinâtning şafâati bilan va çahâryâr-i bâsafâlarıning himmati bilan seşanba küni ramazan âyining beşida tarix sekkiz yüz toqsân toqquzda (1493) Farğâna vilâyatida on ikki yâşta pâdşâh boldum.

Farğâna vilâyati beşinçi iqlimdindir. Ma'muraning kanârasida vâqe bolubtur. Şarqı Kaşğar, ğarbi Samarqand, canubi Badaxşânning sarhadi tâğlar, şimâlidida aġarçi burun şahrlar bâr ekandur, misli: Âlmâlıq va Âlmâtu va Yangi kim, kutublarda Tarâz-kent bitirlar, Moğul va Özbak cihatidin bu tarixda buzulubtur, aslâ ma'mura qâlmabdur. Muxtasar vilâyattur, âşlıq va mevasi farâvân! Girdâgirdi tâğ vâqe bolubtur. Ğarbiy tarafida, kim Samarqand va Xocand bolğay, tâğ yoqtur. Uşbu cânibtin özga heç cânibtin qış yâğly kela almas. Sayhun daryâsi, kim Xocand suyığa maşhurdur, şarq va şimâliy tarafidin kelib, bu vilâyatning içi birla ötüb, ğarb sârı âqar; Xocandning şimâli, Fanâkatning canubi tarafıdın, kim hâlâ Şahruxiyâğa maşhurdur, ötüb yana şimâlğa mayl qılıb, Türkistân sârı bârur. Türkistândın xayli qoyırâq bu daryâ tamâm qumğa singar, heç daryâğa qâtilmas.

Yetti pâra qasabası bâr; beşi Sayhun suyının canub tarafıda, ikki şimâli cânibida. Canubiy tarafıdağı qasabalar bir Andicândur, kim vasatta vâqe bolubtur, Farğâna vilâyatining pâytaxtidur. Âşlığı vâfir, mevasi farâvân, qâvun va üzümü yaxşı bolur.

(Davâmı bâr)

Ö Z B E K Ç A - İ N G L İ Z Ç A

L U Ğ A T

UZBEK-ENGLISH DICTIONARY

â e ı n ş z

a f i o t

b g k ö u

c ğ q p ü

ç h l r v

d x m s y

QISQARTMALAR - ABBREVIATIONS

(â) ât - noun. (f) fe'l - verb. (r) raviş - adverb. (s) sıfat - adjective.

A, a

âbâd (s) 1. comfortable; equipped with modern conveniences; âbâd şahar well-built, modern town; 2. crowded, populous; âbâd qılmâq to well build.

âbâdân (s) prosperous; flourishing.

âbâdânlik (â) organization of public services and amenities.

abadiy (s) 1. eternal, everlasting, perpetual; 2. forever, forgood.

abadiylaş (â) immortalize, perpetuation.

abadiylaştirmâq (f) immortalize, perpetuate.

abadiylik (â) immortality, eternity.

abcir (s) adroit, quick, swift.

abcirlik (â) droitness, quickness, agility swiftness.

âbi-havâ (â) weather; âb-i havâ ma'lu-matı weather forecast.

ablah 1. (â) blackguard; 2. (s) fool, scoundral, bastard.

âbro / âbroy / (â) authority; respect; esteem.

âbroyli (s) authoritative; competent.

acab (s) strange, wonderful, surprising(ly); acab bolıbdı! it serves him right.

acablanarli (s) striking, attracting (attention).

acablanmâq (f) be (to get) surprised.

acablantirmâq (f) surprise.

acabâ (r) strang(ly); it is strange.

acal (â) death; the appointed hour of death.

acâyib (s) fair, astonishing, striking, wonderful, funny, quaint.

acdâd (â) ancestor; forefather.

acdar (â) dragon; monster.

acib (s) strange, odd, queer; funny, eccentric.

aci-buci (s) clumsy, unskillfully done, made; aci-buci xat scrawl; untidely; aci-buci qilib yâzmâq to scrawl.

acnabiy (s) foreign, alien; acnabiy tillar foreign languages.

acralmâq (f) separate (from); disunite lose, part, divorce.

acralmas (s) inseparable, inalienable; acralmas dostlar inseparable friends.

acratış (â) separation, selection, emission.

acratmâq (f) disjoin, dismember, disunite, separate, select, isolate, disconnect, distinguish, divide.

âç (s) hungry; qârnım âç I am hungry.

âç (s) light; âç rang light color.

âçarçilik (â) hunger, starvation.

aççiq (s) bitter; aççiq haqiqat unpalatable truth.

aççiqqlanmâq (f) be angry (with).

âçiq (s) open; bugün havâ âçiq today the weather is fine (nice).

âçılmâq (f) be opened.

açımâq (f) turn sour; süt açıb qâldı the milk has turned (sour).

açınarli (s) sorrowful, pitiful.

açınmâq (f) 1) feel sorry (for), pity; 2) be sorry (for, that); regret(that); birâvga açınmâq pity(somebody), to be sorry (for somebody).

âçköz (s) greedy, covetous.

âçközlik (â) greediness, greed

(Davâmı bâr)

HURMATLİ VATANDÂŞLAR!

Bu bülletenni oquganingizdan song taşlab yubarmasdan, tarixiy manba' olarâq, öz bâlalaringiz uçun ahtiyâtlik bilan sâqlaşıngizni tavsiya etamız.

*Biz dünyadan göçer olduk; kalamlara selâm olsun!*

*Yunus Emre (14. asır Türk şairi)*